

Universitätsbibliothek Paderborn

Cvrsvs Theologici ...

Ea Brevitate Conscriptus, Qvam Tot Tantarvmqve Rervm Amplitudo Et
Varietas Patitvr ...

Quas Secunda Secundæ Et Tertia Pars Divi Thomæ Complectitvr -
Qvæstiones Insvper Ad Mores, & praxim spectantes, maximè circa
Sacramenta, accuratè declarantur

Carleton, Thomas Compton

Leodii, 1664

Sectio I. Quænam sit materia remota Sacramenti Eucharistiæ.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13826

mum absolute, Pœnitentiam verò iis qui post Baptismum sunt lapsi, esse ad salutem simpliciter necessariam; ordinem verò toti Ecclesie, reliqua autem solum ait esse necessaria secundum quid.

XIII. Nec obstat affinitas verborum illorum Joannis tertio, versu quinto: *Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu Sancto, non potest introire in regnum Dei*; hæc enim verba, ut constat, latius patent, & sic comprehendere etiam possunt parvulos; illa verò, *Nisi manducaveritis*, &c. solum erant prolata ad adultos, sicque important præceptum, cujus capaces non sunt parvuli.

XIV. Solum noto ad confusionem vitandam, quæ in hac quæstione esse solet maxima, votum variis

modis sumi, primò latissimè, pro desiderio cuiuscumque rei, etiam non necessaria, quo sensu loquitur Tridentinum sessione decimâ tertiâ, capite octavo de iis qui per fidem & votum hujus Sacramenti spiritualiter communicant. Secundò strictius, pro desiderio & proposito saltem implicito rei alicujus obligantis, qualia sunt præcepta. Tertio strictissimè, pro eo quod substituitur tanquam vicarium alterius ad effectum alicuius conferendum, quem licet conferat, adhuc relinquit obligationem rem cujus hoc est vicarium, suscipiendi, quomodo se habet contritio in adultis respectu Baptismi, & Pœnitentiæ: & hoc solum sensu negamus Eucharistiæ votum esse ad salutem necessarium.

DISPUTATIO SEPTUAGESIMA TERTIA.

De Materia remota hujus Sacramenti.

E GIMVS in superioribus de materia permanente, & intrinsecè constituyente hoc Sacramentum, Corpore scilicet & Sanguine Christi, & aliis, ex quibus tanquam ex partibus constat, nunc itaque de materia illius transeunte tractandum, illâ nimirum, quæ in consecratione, seu primâ Eucharistiæ constitutione destruitur, circa quam plurima & scitu dignissima, ut hac Disputatione constabit, à Theologis proponi ac discuti quæstiones solent.

SECTIO PRIMA.

Quenam sit Materia remota Sacramenti Eucharistiæ.

I. *Fædos Gnosticorum hæc in re errores S. Thomas præmodestia noluit referre.*

T omittere fædos Gnosticorum hac in parte errores, quibus affinis est turpe Manichæorum commentum, quos errores inquit Suarez hic, disp. quadragesimâ tertiâ, sectione primâ Sanctus Thomas recensere propter modestiam noluit. Tres alios hac de re errores refert Sanctus Doctor hic, quæst. septuagesimâ quartâ, articulo primo. Primus error illorum est, qui in pane & caseo hoc Sacramentum conficiebant, quos etiam refert Sanctus Epiphanius hæresi quadragesimâ nonâ, & Sanctus Augustinus libro de hæresibus, capite vigesimo octavo, indeque dicti sunt *Artotyrisæ*, secundò *Cataphryges* sanguinem ex toto infantis alicujus corpore minutis punctationibus immaniter eliciebant, eumque farina miscentes panem inde conficiebant, quem postea ad Eucharistiæ consecrationem impiè usurpabant,

Tertius error à Sancto Thoma relatus erat circa materiam sanguinis; quidam siquidem sobrietatis prætextu aquâ loco vini, in hujus Sacramenti consecratione utebantur, inde dicti *Aquarii*. Hunc errorem præter alios quos refert Sanctus Isidorus, Sanctus Cyprianus, Sanctus Clemens Alexandrinus, & alii, amplecti necessariò debebant Manichæi, qui, ut testatur Sanctus Augustinus libro vigesimo contra Faustum, capite decimo tertio, & Sanctus Leo Papa sermone quarto quadragesimæ, vinum abominabantur. Alii verò vel lac solum, vel lac melle mixtum pro vino consecrabant.

Alii denique, *Ophite* dicti, serpentem, ut refert Sanctus Augustinus citatus capite decimo septimo, & Tertullianus de præscriptionibus hæreticorum capite septuagesimo quarto, juxta altare alebant, qui per Sacerdotis incantationem statis temporibus egressus panem lambebat, ex quo conficiebant Eucharistiæ. Sed hæc mera sunt somnia, & contemnenda potius, quam impugnanda. Quare ut ad rem accedam.

Materia hujus Sacramenti remota est panis & vinum: ita Sanctus Thomas quæst. septuagesimâ quartâ, art. primo, & Theologi omnes, estque expressè

II. *Aquâ nonnulli loco vini in hujus Sacramenti consecratione utebantur: inde dicti Aquarii.*

III. *Ophitarum circa Eucharistiæ consecrationem, quibus materiam abusu.*

IV. *Materia remota hujus expressè*

Sacramentum est panis & vinum.

expressè definitum in Florentino, in decreto ad Armenos, & in Tridentino sessione decimâ tertiâ: & ob hoc Ethnici olim Christianos dicebant colere Cererem & Liberum, ut testatur Sanctus Augustinus libro vigesimo contra Faustum, capite tertio.

V. Hanc assertionem aperte probat ipsum factum Christi.

Probatur assertio aperte ex facto Christi: Fuit autem conveniens ut sub speciebus panis & vini, potius quàm aliarum rerum institueretur hoc Sacramentum, tum quia, ut ait Sanctus Thomas, sicut conveniens fuit ut ablutio spiritualis in aquâ institueretur, quia illa est qua utuntur homines communiter in ablutione corporali, ita quia id quod communissimè adhibent homines in refectioe corporis est panis & vinum, ideo convenientissimum fuit, ut Sacramentum, quod ad nutriendam animam per modum refectiois institutum est, sub speciebus panis & vini institueretur. Secundò ut etiam docet Sanctus Thomas ibidem, ad significandam unitatem Ecclesiæ, quæ est corpus Christi mysticum, quod constituitur ex diversis fidelibus, sicut panis ex diversis granis conficitur, & vinum fluit ex diversis uvis.

VI. Panis hic esse debet triticus.

Panis qui sit materia apta hujus Sacramenti esse debet triticus: ita Sanctus Thomas quæst. septuagesimâ quartâ, art. tertio, Suarez, Vasquez, Coninck, & omnes passim, estque definitum in Florentino, in decreto ad Armenos, & in literis unionis. Caietanus tamen, Tannerus, & alii putant Concilium ibi solum assignare triticum tanquam materiam aptissimam. Verius nihilominus est Concilium loqui de materiâ necessariâ, alioqui ubi idem requirit aquam naturalem ad Baptisum, & vinum de vite ad Eucharistiam, posset quis dicere solum loqui de materiâ aptissimâ.

VII. Quid nomine tritici intelligatur.

Per triticum autem intelligimus cum Sancto Thoma, Tannero disp. quintâ, quæst. secundâ, Layman de Sacramento Eucharistiæ, cap. secundò, Coninck quæst. septuagesimâ quartâ, art. tertio, & aliis, non perfectissimum solum triticum, sed omne illud granum, quod cum purissimo tritico affinitatem aliquam habet. Unde Sanctus Thomas ad secundum ait siliginem, seu fecale esse materiam aptam, & idem docet Albertus Magnus, Paludanus, & alii, & probabile putat Soto de speltâ. Unde cum Sanctus Thomas ad secundum negat speltam sufficere, intelligit, ut notat Soto, aliud genus frumenti durissimi, & ad conficiendum panem minus apti, quo etiam modo intelligendus est dum ex farre negat confici posse hoc Sacramentum. Si tamen de aliquo dubitetur an triticum sit necne, non licet extra casum necessitatis materiam illam consecrare.

VIII. Oriza, milium, hordeum, avena non sunt materia consecrationis.

Avena itaque, oriza, hordeum, milium, & alia hujusmodi, quæ ab omnibus censentur non esse triticum, non sunt materia hujus Sacramenti, quamvis Gabriel lectione trigessimâ quintâ in canone Missæ dicat hordeum esse materiam aptam consecrationis, idque ita acriter, ut oppositum definire, dicat non esse tutum homini Theologo. Sed hoc modo sustineri non potest. Idem à fortiori est de leguminibus, & quibusdam radicibus, ex quibus apud nonnullas nationes quoddam panis genus confici solet. Amidum verò, licet ex medullâ tritici fiat, tamen in ipsâ consecratione corrumpitur, unde non est materia apta, ut cum Sancto Thoma ad quartum docent Auctores communiter. Debet verò misceri farinæ tritici aqua naturalis, non rosacea: nec etiam

debet confici ex lacte, butyro, melle, &c. sic enim esset potius libum, quàm panis.

Caietanus putat farinam aquæ rosaceæ admixtam esse materiam sufficientem, quòd specie substantiali physicâ non differat ab aliâ. Sed quicquid sit de hoc, sufficit differre specie accidentali, nam in arte factis sufficit differentia in formâ artificiali & usuali; qua etiam de causâ massa farinæ cruda, vel oleo aut butyro frixa, aut aqua olixâ non est materia hujus Sacramenti, ut communis habet opinio, licet specie fortè non differat à pane communi modo cocto.

IX. Male docet Caietanus materiam sufficientem consecrationis esse farinam tritici mixtam aquâ rosacâ.

Notandum verò hic cum Sancto Thoma, & Auctoribus communiter, aliquam alterius rei admixtionem non obstat veritati hujus materiæ, modò magna non sit; tunc enim mutaret speciem. Si panis ita corruptus sit, ut solvatur in species, non est materia apta hujus Sacramenti, secus si non planè corrumpatur ut notat Sanctus Thomas ad quartum.

X. Aliqua alterius rei admixtio veritati materiæ non obstat, modò non sit magna.

Tam panis azymus, quàm fermentatus est materia hujus Sacramenti: ita habetur in Florentino in literis unionis, ubi dicitur debere Sacerdotes sive occidentalis sive orientalis Ecclesiæ hac in parte propriam consuetudinem servare, ut illi in azymo, hi in fermentato consecrent, ita ut græco dum intra Ecclesiæ illius terminos commemoratur, non liceat consecrare in azymo, aut latino in fermentato dum vivit intra limites Ecclesiæ latinæ.

XI. Et azymus panis, & fermentatus est materia apta consecrationis.

Nonnulli verò, latinis panem azymum, græcis fermentatum dicebant esse de necessitate Sacramenti, ita ut si illi in fermentato, hi in azymo consecrare tentarent, nihil facerent, nec Christum sub speciebus præsentem constituerent, sed est, inquit Suarez hic, disp. quadragesimâ quartâ, sect. tertiâ, ineptissima sententia, & omni fundamento destituta.

XII. Dicebant aliqui Latinum sacerdotem non posse validè consecrare in fermentato, nec Græcum in azymo.

Quoad vinum dico quodvis & solum vinum de vite, idque ex uvis maturis expressum, non in iis adhuc contentum sufficere; si enim necdum sit expressum, cibis potius est, quàm potus, sicut pomum non est ficera. Rationem addit Coninck, quia non potest sufficienter designari per particulam hoc, cum non contineatur liquor ille in uvâ ut in vase, sed tanquam pars in toto, unde licet si sanguis contineretur in vase, possemus monstrato vase dicere, hoc est sanguis, non tamen id possemus congruè dicere monstrato homine: si verò uvæ maturæ non sint, non est liquor ex iis expressus vinum, nec potus humanus, sed potius acetum. Sufficit autem vinum recentè expressum, necdum defæcatum, non tamen ex uvis passis, seu exsiccatis; videntur enim substantialiter mutari. Esti autem validè consecratur mustum, aut vinum recentè ex uvis expressum, unde etiam apud nonnullos in more erat ut primitiæ uvarum in calicem expressæ certo anni die consecrarentur, sicque Deo peculiari modo offerrentur, hoc tamen fieri licitè non potest, ut notat Suarez disp. quadragesimâ quintâ, sect. primâ, Coninck quæst. septuagesimâ quartâ, articulo quinto, num. centesimo vigesimo quarto. Layman de Eucharistiâ capite secundo, numero sexto, & alii, quod tamen intelligi debet extra casum necessitatis, nam in necessitate id licere docent Coninck & Layman citati.

XIII. Liquor in uvis adhuc contentus non sufficit ad consecrationem.

Circa vinum congelatum, Alanus, Armilla, & Angles dicunt non esse materiam validam consecrationis. Contraria tamen sententia est omnium penè Doctorum, quia verè vinum illud retinet

XIV. Vinum congelatum validè consecratur.

TOM. II.

Si tamen ante consecrationem congelatur, consultius videtur illud mutare.

retinet substantiam vini. Monet tamen Suarez, si ante consecrationem contingat vinum congelari, consultius esse illud mutare, & aliud sumere: quod tamen inquit Layman citatus, intelligendum est si ex congelatione mutatio contingat in accidentibus, ita ut censetur vinum aliquo modo corruptum, alioqui inquit ille, consultius erit illud iterum resolutum consecrare, quam mutare. Quod verò dicit Alanus Christum desinere esse sub speciebus statim atque vinum consecratum congelatur, ac proinde aliud vinum esse consecrandum, & est contra communem sententiam & praxim Ecclesie, nam in Missali Romano de defectibus Missæ dicitur, si vinum consecratum in calice congeletur, debere liquefieri & sumi.

XV.

Vinum congelatum est remotè potabile, & propter ea est materia consecrationis.

Dices, vinum congelatum non est potabile, ergo non est materia consecrationis. Distinguo antecedens: Non est potabile in actu secundo, & proximè, concedo; non est potabile ex natura sua, & remotè, nego: hoc autem sufficit ut aliquid sit materia illius Sacramenti, cujus essentia non consistit in usu, sicut consistit Baptismus, quâ de causâ aqua congelata non est materia proxima illius, quia non est proximè apta ad ablu-tionem, in quâ tamen consistit essentia Baptismi.

XVI.

Dices: Ergo liquor adhuc in uvâ existens est materia consecrationis.

Urgebis: Ergo liquor adhuc in uvâ existens est materia consecrationis; æquè enim potabilis est ac vinum congelatum: sicut enim hic requiritur sola liquefactio, ita ibi expressio. Negatur consequentia: Liquor enim ille in uvâ existens habet aliquid oppositum conceptui potus, cum sit pars uvæ, & sub statu cibi, qui est status omnino oppositus, vinum autem congelatum non minus est vinum, quam aqua congelata est aqua, unde per se est potabile, & reducere se potest ab intrinseco ad potabilitatem proximam, ut bene Suarez disput. quadragesimâ quintâ, sectione primâ, sine: & penè eadem ratio est de vino congelato ac de pane, qui casu aliquo ita durus effectus est, ut comedi omnino non possit, nisi arte aliquâ reddatur mollior, ut notat Suarez ibidem, licet tamen consecrari non potest vinum congelatum, unde peccaret graviter quisquis hoc attentaret, ut docent omnes.

SECTIO SECUNDA.

Vtrum Christus panem azymum consecraverit, an fermentatum.

I. *Græcorum hæc in parte error.*

GRÆCORUM sententia vel error potius est, ut vidimus sectione præcedente, solum panem fermentatum esse materiam aptam ad hoc Sacramentum, vel licetè vel validè consiciendum. Hic error, ut advertunt rerum Ecclesiasticarum Scriptores, mille viginti annis incepit post Christi adventum: hanc sententiam tenet Euthymius Matth. cap. vigesimo sexto, Nicephorus libro primo historia, capite vigesimo octavo, & in hoc errore etiamnum persistant Græci, cumque mordicus defendunt. In eo autem hic eorum error fundatur, quod Christum putent, non in azymo, sed fermentato consecrasse, & hoc modo Eucharistiam primò instituisse.

II. *Constant Latinorum sententia est, Christum conse-*

Latini verò omnes e contrario affirmant Christum consecrasse panem azymum. Totâ autem hæc controversia dependet à questione illâ quo die Christus sit mortuus, cujus discussio licet ad interpretes Scripturæ spectet, non ad Theologos,

breviter tamen dico Christum lunâ decimâ quintâ mortuum fuisse, in ipso solemnî festo Azymorum, & consequenter cum pridie quam pateretur, in ipsâ cenâ noctis præcedentis, venerabile Sacramentum instituerit, illud lunâ decimâ quartâ ad vespeream, cum jam festum Azymorum, quod semper pridie post Solis occasum incipiebat, instituerit necesse est, cum jam nemini per septem dies panem fermentatum domi habere liceret: ita Sanctus Thomas tertiâ parte, quaestione quadragesimâ sextâ, articulo nono, ad primum, Suarez Tomo secundo in tertiam partem, disp. quadragesimâ, sect. secunda, Bellarminus libro quarto de Eucharistia, cap. octavo, Vasquez hic, disp. centesimâ septuagesimâ secundâ, Coninck quaest. septuagesimâ quartâ, articulo quarto, dub. primo, & omnes communiter, præter Legionensem, qui cum Græcis dicit Christum lunâ decimâ tertiâ vespere ac Judæos agnum Paschalem comedisse asserit.

Paulus verò Burgenfis, quem sequitur Maldonatus, Psalmion, & Petavius, qui Christum lunâ quidem decimâ quartâ agnum paschalem comedisse docent & Eucharistiam instituisse, Judæos tamen eo anno Pascha suam in diem Sabbati transfuisse, ne duæ solemnitates sibi immixtæ succederent, ac proinde Christum Judæos quidem, sed non tempus comestioni Agni Paschalis assignatum prævertisse.

Probatour nostra conclusio, nam Matthæi vigesimo sexto dicitur: *Primo die Azymorum accesserunt discipuli ad Jesum dicentes, ubi vis paremus tibi comedere Pascha*, ergo die illo, quo sub vespeream tenebantur omnes comedere agnum Paschalem, quod clariùs constat Marci decimo quarto, ubi dicitur: *Primo die Azymorum, quando Pascha immolabant, dicunt ei discipuli, &c.* & tandem addit Sanctus Lucas capite vigesimo secundo: *Venit autem dies Azymorum, in quo necesse erat occidi Pascha*, quæ tam apertè probant Agnum Paschalem, comedi eo die debuisse, quo Christus illum comedit, & Sacramentum hoc instituisse, illumque fuisse initium primi diei Azymorum, cujus prima vespera incipiebat semper pridie post Solis occasum, sicut apud nos primæ vesperæ alicujus festi post meridiem diei præcedentis, ut ex Græcis multi, juxta Sanctum Thomam citatum, dicant hos tres Evangelistas errasse, & à Sancto Joanne correctos fuisse, in quo ut ait Coninck numero septuagesimo septimo se obstinatissimos hæreticos ostendunt, & malle ab Evangelio, quam à suis erroribus recedere.

Nec urgent quæ obijciunt adversarii; quod enim dicat Sanctus Joannes pedum lotionem, & consequenter institutionem Eucharistia contigisse ante diem festum Paschæ, intelligit secundum communem modum computandi dies, nempe ab ortu Solis, sicut apud nos dies resurrectionis & alia festa incipere dicuntur vel post mediam noctem, vel mane orto jam Sole, licet primas vespere celebremus pridie.

Quod verò noluerint ingredi Prætorium ne contaminarentur, sed comederent Pascha, per Pascha non intelligitur Agnus Paschalis, sed alia victima, quibus in Paschate vesci solebant. vocatur autem Parasceve Paschæ, non quod antecederet Pascha, sed quod in ipsum diem Paschæ incidere, quem eo anno immediatè sequebatur Sabbatum quod solum habebat Parasceve; in aliis enim festis licebat cibos coquere, sicut & mortuos sepelire, & ea quæ ad id opus pietatis erant preparare.

erasse in azymo.

III. *Dicunt alii, qui invidet eo anno Pascha suam in diem Sabbati transfuisse.*

IV. *Ex sacri literi ostenditur Christum primo azymorum Eucharistia instituisse.*

V. *Quo sensu dicat S. Joannes lotionem pedum, & consequenter institutionem Eucharistia contigisse ante diem festum Paschæ.*

VI. *Quid intelligatur per Pascha, dum Iudæi volebant ingredi Prætorium, ut non contaminarentur, sed comederent Pascha.*